

STATSMINISTER ODVAR NORDLIS FOREDRAG VED SPEIDERTINGET
I FREDRIKSTAD 18. NOVEMBER 1977.

UNGDOMSPOLITIKK

Regjeringen oppnevnte i 1971 et utvalg som ble bedt om å skaffe frem materiale og vurderinger for å formulere en samlet offentlig politikk overfor ungdommen. Den første viktige delutredningen fra dette utvalget - Ungdomsutvalget - ble offentliggjort for snart ett år siden. Utredningen føyer seg godt inn i rekken av moderne samfunnsutredninger som vi trenger for å vurdere hvordan myndighetene kan og bør styre utviklingen.

- 2 -

Felles for denne utredningen og tilsvarende utredninger på andre felt er at vi i vår tid føler at vi trenger et bredt faktisk utredningsmateriale som grunnlag for våre beslutninger og oppfatninger. I det moderne samfunnet er det et så mangesidig og komplisert samspill mellom personer, grupper og interesser, at vi må klarlegge alle de direkte og indirekte påvirkninger.

Det ser ut til at det moderne samfunnet er så komplisert at det ikke lenger er de samme muligheter som før til å finne enkle løsninger på enkle problemer.

Det er ofte vanskelig, og kanskje litt ubehagelig å treffe den vanskelige beslutningen, og vi føler oss betydelig

tryggere hvis vi kan la problemet utrede.

Når man skal drøfte ungdomspolitik, er det naturlig å ta utgangspunkt i den bindsterke utredningen fra det nevnte Ungdomsutvalget. I utredningen fra Ungdomsutvalget er det en inngående drøfting av forhold knyttet til bomiljøene, til fritidsbeskjeftigelse, til opplæring og utdanning og andre forhold av betydning for ungdom og samfunn.

Regjeringen vil legge fram for Stortinget, en samlet vurdering av disse viktige spørsmål, og en plan for tiltak til beste for ungdom i tida framover.

Forskjeller i utdanning har stor betydning fordi utdanningen betyr mye for inntekten og andre faktorer som virker inn på levekårene. Personer med utdanning oppnår

gjennomgående en merinntekt som mer enn oppveier utgiftene ved utdanningen. Utdanningsnivå og stilling påvirker sterkt de miljøforhold en arbeider under og den yrkesstatus en oppnår. God utdanning gir også lettere adgang til sosiale posisjoner som gir innflytelse i samfunnet.

Det er fortsatt betydelige forskjeller i utdanningsnivå mellom personer fra ulike inntektsgrupper og mellom kvinner og menn. Ungdom med foreldre fra høgre inntektslag er fortsatt sterkest representert ved videregående skoler og høyere utdanningsinstitusjoner. Blant dem som i dag er under utdanning, har kvinnene på det nærmeste innhentet mennenes forsprang

i videregående utdanning, men er stadig underrepresentert i høgre utdanning. Generelt gjelder det at forskjellene i utdanning mellom kvinner og menn utjamnes forholdsvis raskt, mens de sosiale forskjellene endrer seg langsommere.

Vi har gjort mange nyvinninger i utdanningspolitikken i de senere år. Viktige siktemål har vært å skape større likhet i valgmulighetene.

Det er nå langt bedre muligheter for ungdom i de ulike landsdeler til å få videregående utdanning. Både gjennom lettere finansieringsmuligheter og ved å myke opp formelle kvalifikasjonskrav har vi fjernet stadig flere sosiale skranker i vårt utdanningsvesen.

Men ennå er det mange uløste oppgaver.

Jeg vil ikke ved denne anledning gå lengre inn i det.

I Bjørnstjerne Bjørnsons tid var drøftingen av ungdomsspørsmålene noe enklere. I 1890 skrev han dette dikt som er som en fanfare av overskudd, selvsikkerhet og lykkelig tro på framtiden:

" En ungdom som er sterk og sunn,
den stiger frem med overskudd
i lek og sang og blomsterskrud
av fedrelandets odelsgrunn.
Den drømmer om det store svundne,
den lengter mot det enn ei vundne."

Det er nok ikke lenger dette diktet som brukes som formålsparagraf i dagens ungdomsorganisasjoner i Norge. Hvis

vi skal sette diktet inn i dagens situasjon for ungdom og ungdomsarbeid i Norge, finner vi nok at ordvalget er blitt oss litt fremmed. Tankegangen virker kanskje oppstyltet, og det føles som det er sprukket noe i den sterke klangen fra den Bjørnsonske romantiske optimisme.

Jeg kan tenke meg at verken blant oss som drøfter politiske spørsmål i Regjeringens møterom eller blant tillitsmenn og ledere i speiderbevegelsen, er det vel slik at man ser for seg denne ungdom som "i lek og sang og blomsterskrud stiger frem av fedrelandets odelsgrunn med overskudd" når oppgaver og problemer knyttet til norsk ungdom blir diskutert.

Nei, når det gjelder Regjeringens befatning med spørsmål av spesiell betydning for norsk ungdom, er vi i disse tider opptatt av det ungdomsproblem som virker mest meningsløst i vårt velorganiserte velferdssamfunn - arbeidsledighet. Vi har

hittil unngått at massearbeidsløsheten er dukket opp i Norge, slik vi møter den i alle de andre industrialiserte land. Hittil har vi greid å stoppe den ved våre grenser. Men innenfor den beskjedne arbeidsløshet som vi registrerer i Norge i dag, vet vi at det er enkelte grupper av befolkningen som har større problemer enn andre med å finne en skikkelig jobb. Ungdommen er en av disse grupper.

Fagfolkene i Arbeidsdirektoratet kan fortelle at de ungdommene som ikke lykkes i vår 9-årige ungdomsskole - eller for å si det omvendt - som den 9-årige ungdomsskole ikke greier å møte - finner vi ofte igjen blant dem som ikke lykkes i å komme inn i gode jobber i arbeidslivet etter endt skolegang.

Arbeidsløshet er et meningsløst og uverdigg forhold

i et velferdssamfunn. Meningsløsheten er størst og verst når det gjelder ungdom. Det er en dårlig og usunn start på livet når man etter endt skolegang blir avvist av arbeidslivet. Selv om vi ved trygdeytelser kan gi en rimelig økonomisk kompensasjon, kan vi ikke ved slike ordninger gi noen kompensasjon for alle de verdier som knytter seg til å ha arbeid og selv tjene sin inntekt.

Det er gjennom arbeid og inntekt vi får den utfoldelse, og møter den utfordring som vi har et dypt menneskelig behov for.

Det er satt i verk en rekke spesielle tiltak for å lette overgangen for ungdom fra skole til arbeidsliv. Det er særskilte tiltak for å gi ungdom fagopplæring. Videre har vi en ordning som gir en finansiell oppmuntring til bedrifter som sysselsetter unge mennesker. Vi er i ferd med å etablere bedre

samarbeid mellom skole, arbeidsformidling og arbeidslivet for å forberede ungdommen bedre enn tidligere på overgangen til arbeid.

Uansett hvor langt vi kommer i retning av offentlige tiltak for å organisere, finansiere og på annen måte støtte ungdomsarbeidet, vil det frivillige organisasjonsarbeidet som oftest være det beste.

Jeg vil gi uttrykk for min anerkjennelse til det engasjerte arbeid som ledere og tillitsmenn for de ulike ungdomsorganisasjoner utfører her i landet. Norsk Speiderguttforbund er blant de største organisasjoner i denne sammenheng. Ved det arbeid som utføres i de ulike organisasjonene trekker man inn ungdommen selv til egen aktivitet og utfoldelse

og samarbeid for å trene seg i ferdigheter som er med på å forme og utvikle menneskene.

Når vi støter på ungdomsproblemer og den enkelte ungdom som er rammet av slike problemer, er det nesten alltid ungdom som heller ikke har funnet plassen sin i noen organisasjon. Den ungdom som blir trukket aktivt inn i virksomheten til idrettsorganisasjonene, de politiske ungdomsorganisasjonene, speiderbevegelsen eller andre ungdomsorganisasjoner finner vi sjelden igjen som "problemer" i dagens samfunn. ;

Dette forhold alene er langt på veg tilstrekkelig til å slå fast den viktige rollen det frivillige, organiserte ungdomsarbeid spiller i vår tid.

Dertil kommer så alt det andre, kameratskap, lagarbeid, aktivitet og personlig utvikling.

Statens oppgaver i forbindelse med ungdomsorganisasjonenes arbeid må være å gi nødvendig bistand, og eventuelt veiledning, slik at de kan funksjonere best mulig.

Det frivillige organisasjonsarbeid har en egenverdi som det må vernes om. Offentlige tiltak må ikke konkurrere med organisasjonene. Men offentlig støtte og eventuelt veiledning, kan være tjenlige midler til å lette det verdifulle arbeidet i organisasjonene.

I forbindelse med den nevnte stortingsmeldingen om ungdomspolitikken vil vi vurdere om vi bør utvide de støtteordninger som vi allerede har. Vi vil også vurdere hvilke andre tiltak fra statens side som kan være ønskelige.

Det er en spesiell oppgave blant ungdom i Norge i dag som jeg gjerne vil si noen ord om, og med adresse til

speiderbevegelsen og andre ungdomsorganisasjoner med deres muligheter til å spille en aktiv rolle. Det gjelder de problemene som møter våre nye landsmenn, innvandrerne fra asiatiske og afrikanske land.

Som mange andre er jeg blitt opprørt når jeg hører rapporter om dårlig adferd fra nordmenns side overfor våre nye landsmenn. Vi nordmenn roser oss gjerne av å stå i fremste rekke når det gjelder å kjempe for menneskerettigheter. Ute i verden er det mange som mener at Norge og, andre skandinaviske land er i fremste rekke når det gjelder å kjempe for menneskerettighetene til den färvete befolkningen f.eks. i det sørlige Afrika.

Vi får være takknemlige hvis det er slik at vår politikk

overfor disse problemene skaper et såpass godt inntrykk.

Men denne tilfredsstillelse får en bitter bismak når vi erfarer at vi i vårt eget lille fredelige land ikke har toleranse og nestekjærlighet nok til med åpen hånd å ta imot de ungdommer som sammen med sine familier har valgt å ville slå seg gjennom i Norge. Jeg er klar over at dette ikke bare gjelder norsk ungdom, men det ligger en utfordring til vår ungdom om å gå foran og vise vei i dette forhold.

Det ligger neppe noen lett beslutning hos familier fra Pakistan, Tyrkia, Nord-Afrika eller andre deler av verden når de beslutter seg til å reise til Norge for å finne et utkomme. Det er den bitre nød og de trange muligheter i deres hjemland som har tvunget dem til å søke etter sosial og økonomisk trygghet andre steder i verden.

Det ligger tanker og overveielser og beslutninger

hos disse familier som er de samme som gjorde seg gjeldende i vårt eget land på den tiden vi hadde vår store utvandring til Nord-Amerika. Det var på den tiden vi i vårt eget land ikke greide å tilby muligheter til et menneskeverdig liv til de unge familier som skulle etablere seg. Det er mange likhetstrekk mellom dagens innvandrere til Norge og de tidligere norske innvandrerne til Nord-Amerika.

Det bør ligge en sterk utfordring til alle som er engasjert i ansvarlig ungdomsarbeid å gjøre sitt for å få bort denne skamplott på vår holdning til våre medmennesker. Tallmessig sett er de ikke noe stort problem. Det er ikke mange nyinnvandrede utenlandske familier i Norge. Men selv om problemet tallmessig ikke er stort, er det for den

enkelte familie, den enkelte gutt eller jente som rammes, et nesten bunnløst problem.

Speiderbevegelsen har rike tradisjoner i internasjonalt samarbeid. Jeg vil håpe at en bevegelse med disse rike tradisjoner i internasjonalt samarbeid vil kunne make å engasjere seg i denne oppgaven sammen med andre ungdomsorganisasjoner. Det er ikke veldedighet og barmhjertighet det spørres om.

Det som skal til er en utstrakt hånd som tilbyr et åpent reall samarbeidsforhold på samme måte som med andre jenter og gutter som trekkes inn i organisasjonen.

Det ligger en sterk oppfordring til ledere og tillitsmenn i alle ungdomsorganisasjoner til å ta opp dette dypt medmenneskelige problem til alvorlig drøfting.

Ved kontakt med skoler eller andre institusjoner som

har forbindelse med innvandrerungdommen vil man lett kunne komme på sporet av den oppgaven som ligger her.

Det ville være egnet til å glede seg om vi snarest mulig kunne få nye rapporter som forteller at nordmenn i sitt eget trygge hjemlige miljø viser toleranse, solidaritet og kameratslig adferd overfor vår innvandrerungdom.